

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ
од Петтото продолжение на Педесет и
шестата седница на
Собранието на Република Македонија,
одржана на
22 ноември 2000 година

Седницата се одржа во сала 1 на Собранието на Република Македонија, со почеток во 16,10 часот.

Седницата ја отвори и на неа претседаваше Илјаз Халими, потпретседател на Собранието.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Почитувани дами и господа пратеници, претставници на Владата, продолжуваме со работа по 56-та седница на Собранието на Република Македонија.

Ве молам да притиснете едно од копчињата на системот од гласање, за да го утврдиме бројот на присутните пратеници во салата.

Вкупно се присутни 83 пратеници.

Констатирам дека на седницата присуствува мнозинството пратеници на Собранието и дека Собранието може полноважно да одлучува.

Продолжуваме со 16-та точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за изменување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, со предлог на закон.

На последното продолжение на седницата го заклучив претресот по текстот на Предлогот на законот.

Преминување на гласање. Ве молам да гласаме.

Процедурално бара збор пратеникот Чедомир Кралевски.

ЧЕДОМИР КРАЉЕВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитувани колеги, точно е дека продолжение на 56-та седница на Собранието застанавме до точка 16, но и тогаш па и сега го давам истото образложение за една мала пауза што би сакал да ни ја одобрите сега, за да ги усогласиме ставовите меѓу пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ и предлагачот на овој закон.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Мислам дека сте имале време до сега да ги усогласите ставовите.

ЧЕДОМИР КРАЉЕВСКИ:

Од многу други активности верувајте дека немавме време.

Но можеме да продолжиме со наредната точка, а во меѓувреме да се усогласиме.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Имате уште подобар предлог, да продолжиме со другите точки, а во меѓувреме ќе се договорот претставниците на ВМРО-ДПМНЕ со пратеникот Слободан Даневски.

Процедурално збор бара г-динот пратеник Лазар Китановски.

ЛАЗАР КИТАНОВСКИ:

Г-дине потпретседателе, вие најавивте дека денес ќе про-должиме со законот за одбрана. Бидејќи навистина имаме доволен број пратеници, се работи за органски закон, а сега излезе дека продолжуваме јас неznam со која точка по ред, би сакал едно објаснување од ваша страна.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Се извинувам, можеби на почетокот требаше да ве информирам дека во меѓувреме ќе дојде министерот за одбрана, па додека не дојде да продолжиме со работа по другите точки. Очекуваме дека за 10-15 минути ќе стигне министерот за одбрана.

Преминуваме на 21-та точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за ратификација на спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Романија за патен сообраќај, со Предлог на закон.

Имаме претставник на Владата во врска со оваа точка.

Предлогот за донесување на законот со Предлогот на закон и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието го усвојува предлогот за донесување на закон за ратификација на спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Романија за патен сообраќај.

Ве молам да гласаме. (По гласањето).

Вкупно гласале 75 пратеници, од кои 72 пратеници гласале за, еден воздржан и двајца против.

Констатирам дека Заклучокот е усвоен.

Дали Собранието го усвојува Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на закон.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 73 пратеници, од кои 71 за, еден воздржан и еден против.

Констатирам дека е усвоен Предлогот на оваа седница да се претресе и предлогот на закон.

Отворам општ претрес по Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на закон го ставам на гласање.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 68 пратеници, од кои 66 за, еден воздржан и еден против.

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за ратификација на Спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Романија за патен сообраќај.

Преминуваме на 22-та точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за ратификација на договорот меѓу Владата на РМ и Владата на Романија за поттикнување и заемна заштита на инвестиции, со Предлог на закон.

Предлогот за донесување на законот со Предлогот на законот и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

Се извинувам, по оваа точка немаме претставник на Владата.

Преминуваме на 23-та точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за ратификација на Спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Луксембург за патен превоз на патници и стока, со Предлог на закон.

Предлогот за донесување на закон со Предлогот на закон и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок.

Собранието го усвојува предлогот за донесување на закон за ратификација на спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Луксембург за патен превоз на патници и стока.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 79 пратеници, од кои 79 гласале за, против и воздржани нема.

Констатирам дека Заклучокот е усвоен.

Дали Собранието го усвојува Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на закон?

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 77 пратеници, од кои 76 за, еден воздржан и против нема.

Констатирам дека е усвоен Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Отворам општ претрес по предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на законот го ставам на гласање.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 76 пратеници, од кои 75 за, еден воздржан и против нема.

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за ратификација на спогодбата меѓу Владата на РМ и Владата на Луксембург за патен превоз на патници и стока.

Преминуваме на 24-та точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за ратификација на Протоколот од 3 јуни 1999 год, кој се однесува на измена на Конвенцијата за меѓународен железнички превоз (КОТИФ) од 9 мај 1980 год, со Предлог на закон.

Предлогот за донесување на закон со Предлогот на закон и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието го усвојува Предлогот за донесување на закон за ратификација на Протоколот од 3 јуни 1999 год, кој се однесува на измена на Конвенцијата за меѓународен железнички превоз (КОТИФ) од 9 мај 1980 година.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 78 пратеници, од кои 77 гласале за, против и воздржан е еден.

Констатирам дека Заклучокот е усвоен.

Дали Собранието го усвојува Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на закон?

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 79 пратеници, од кои 77 за, еден воздржан и еден против.

Констатирам дека е усвоен Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Отворам општ претрес по предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на законот го ставам на гласање.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 77 пратеници, од кои сите за.

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за ратификација на протоколот од 3 јуни 1999 год, кој се однесува на измена на Конвенцијата за меѓународен железнички превоз (КОТИФ) од 9 мај 1980 година.

Имаме уште само една точка, за која имаме претставник на Владата а тоа е заменикот министер за транспорт и врски.

Преминуваме на 28-та точка од дневниот ред -"Предлог за донесување на закон за ратификација на Протоколот за утврдување на пречистениот текст на Меѓународната конвенција на ЕУРОКОНТРОЛ за соработка во безбедноста на воздушниот сообраќај од 13 декември 1960 година со разните измени и дополненија, со предлог на закон.

Предлогот за донесување на закон со Предлогот на закон и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес по Предлогот за донесување на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието го усвојува Предлогот за донесување на закон за ратификација на Протоколот за утврдување на пречистениот текст на Меѓународната конвенција на ЕУРОКОНТРОЛ за соработка во безбедноста во воздушниот сообраќај од 13 декември 1960 год, со разните измени и дополненија.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 80 пратеници, од кои 77 гласале за, два против и еден воздржан.

Констатирам дека Заклучокот е усвоен.

Дали Собранието го усвојува Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на закон?

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 78 пратеници, од кои 76 за, двајца воздржани и против нема.

Констатирам дека е усвоен Предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Отворам општ претрес по предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на законот го ставам на гласање.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласале 79 пратеници, од кои 75 за, три воздржани и еден против.

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за ратификација на Протоколот за утврдување на пречистениот текст на Меѓународната конвенција на ЕУРОКОНТРОЛ за соработка во безбедноста на воздушниот сообраќај од 13 декември 1960 год, со разните измени и дополненија.

Сега да се вратиме на првата точка од дневниот ред - Предлог за донесување на закон за одбрана со Предлог на закон.

Продолжуваме со претрес по Предлогот за донесување на закон.

Молам, кој бара збор?

За збор се јави г-динот пратеник Лазар Китановски.

ЛАЗАР КИТАНОВСКИ:

Г-дине потпретседателе, претставници на Владата, почитувани колеги, најнормално е по период од осум години да се разгледува еден од најзначајните закони за безбедноста и одбраната на РМ.

Имајќи предвид дека спаѓа во првите закони што ова Собрание ги донесе, помина подолг период на време за да се јави потребата од негова измена и ние ги поддржуваме тие измени, како предлагачи на амандмани и исто така како пратеничка група.

Од неговото донесување до денес РМ доживеа една деценија, профилирајќи ја својата амбиција за интегрирање кон демократска Европа. Во периодот кога се донесуваше претходниот закон, РМ сеуште се бореше за своето меѓународно етаблирање, но клучни моменти кои сигурно влијаеја на натамошниот тек на настаните се процесите што РМ консенсуално ги започна и активно учествуваше во нив со цел да не одведат кон целосно Евроатланско интегрирање. Во овој период се продлабочи и соработката со ЕУ и НАТО како едни и приоритетите на нашата надворешна политика. Се разбира дека една работа се нашите желби, а друга работа е што мисли НАТО за прием на нови членки, односно кои се неговите приоритети. Неспорно е и се повеќе видливо дека можното проширување на НАТО во себе содржи добар дел од политички елементи. Особено НАТО несака да се проширува и спрема оние држави во кои сеушти постојат турбуленции во поглед на определени стандарди за воспоставен степен на демократија и демократско функционирање на политичките и правните институции. Но без разлика на овие дилеми и без разлика дали тоа некому му се допаѓа или не, НАТО е и за подолг период ќе биде доминантна политичка сила со која сите европски земји ќе соработуваат. Во таа соработка, нужно се наметнува практичната потреба да се врши прилагодување кон оние организациони и структурални достигнувања кои низ искуството ги направија земјите членки на НАТО и го направија она што е НАТО денес. Затоа, прилагодувањата што ги прават земјите што не се членки на НАТО од една страна ја олеснуваат комуникацијата со него, а од друга страна помагаат и самите

тие да создадат ефикасен одбранбен систем за сопствена употреба.

Од тие причини, донесувањето на овој закон за одбрана најнапред треба да се сфати како потреба да се усовршува и да се подобрува системот заради нас и нашата одбрана, дека изградбата на одбранбениот систем е наша сопствена потреба за да бидеме уште поефикасни како држава во одбрана на територијалниот суверенитет и независноста на РМ. Значи во оваа насока основен приоритет и национален интерес број 1 е секогаш да се подобрува и усовршува одбранбениот систем. Ова бара сериозни напори во дефинирањето на правецот и насоката во која тој ќе се движи. Дали се дефинирани тие насоки? Да, ова движење е утврдено во Стратегијата за одбрана на РМ, донесена од претседателот на РМ која и сега е во сила, се разбира и Белата книга доколку евентуално не дојде до нејзина промена.

Определбата на Република Македонија за интеграција во евроатлантските структури и изградувањето на демократски и политички систем по урнек на развиените демократии се дефинирани правци во кои треба да се развива овој систем. Тоа обврзува се разбира, ако сме сериозни како држава и ако работите ги обмислуваме темелно. Значи овој систем и овој закон не смеат да изгледаат како импровизација, туку треба да се развиваат во рамките на утврдените демократски постулати кои треба да го обезбедат следното: цивилна и демократска контрола врз вооружените сили и нејзино ефикасно изградување и спроведување во целиот систем и низ целиот спектар на активности на законодавната, извршната и судската власт, се разбира во еден дел, а кои се поврзани со одбраната. Максимално почитување на правилата и принципите вградени во демократските земји за развој на армиите согласно економските можности и ресурси на државата. Можноста на системот за одбрана најпрво сам со својата организација и изграденост да ја штити и брани Република Македонија и воедно да е компатибилен за да прифати странска помош и сојузништво. Поставување на правилни односи помеѓу цивилната власт и вооружените сили со кои политиката и одлуките на цивилните власти се највисоки авторитети, а вооружените сили се спроведувачи, односно од тактичките одлуки кои се однесуваат на борбените дејствија на теренот мораат

да служат на политичките и стратешки цели утврдени од цивилните авторитети. Тоа е Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, Претседателот на Република Македонија и Министерството за одбрана.

Основно прашање, дали во предложениот текст на законот се запазени и не само тоа, дали се вградени и развиени овие битни точки. Но, за тоа ќе зборувам нешто подоцна.

Сега нешто околу процедурата. Подобрувањата, измените и дополнувањата на законските текстови од ваков карактер се мошне сложена работа, па затоа зачудува и фактот што се инсистираше во една ваква скратена постапка да се донесе овој закон. Сосема случајно испадна добро што од други причини добивме во време, па денес за овој закон можеме да разговараме со должното внимание. Со целото почитување и нашите неподелени заложби за реструктурирање кое ќе стане предуслов за наше евентуално идно членство во НАТО ова брзање по правило нема да измени ништо посебно. Незнам како е направена врската дека еден од условите за наше членство е донесувањето на ваков текст на закон во кој практично ги нема оние битни елементи кои се потребни за политичко интегрирање на нашата земја во НАТО.

Најпрво, земјите членки на НАТО и Самит имаат различни закони за одбрана и други прописи, па тоа не им претставува пречка за заедничко здружување. Она што е заедничко за сите тие држави е што кај нив до максимум е изведена внатрешната организација на војската и Министерството за одбрана како би можеле да ја постигнат бараната интероперабилност и интероперабилност. Колку што се гледа и од стариот и од новопредложениот закон и двата не беа пречка за реорганизација на војската и Министерството за одбрана. Процесите за реорганизација започнати уште пред доаѓањето на оваа власт се одвиваа врз основите дадени во Белата книга и во стратегијата за одбрана на Република Македонија што покажува дека се стабилна и доволна основа за продолжување на реформите. Но, треба да се знае дека повеќето од членките на НАТО се припадници на високо развиени демократски блок на земји и во однос на тоа тие поединечно и како сојуз само бараат законите да ги обезбедат четирите основи, или постулати кои

ги набројав во почетокот на моето излагање. Тоа значи дека законот е наш проблем, но тој мора да обезбеди цивилна и демократска контрола врз војската, почитување на човековите права и слободи, определување на вистинското место и улога на војската во државата и се она што овозможува изградба на систем за одбрана кој ќе овозможи негово евентуално приклучување кон системите за одбрана на земјите членки на НАТО и самото НАТО. Оттука по правилно е да се каже дека искуства за изработка на закон можат да се земат од конкретни земји, да речеме САД, Велика Британија, Германија и слично, а не од самото НАТО од проста причина што тоа не е работа на НАТО. Затоа треба да се внимава кога се даваат изјави. Неточно е да се каже дека НАТО има некое мислење за овој текст толкувано од аспект дека ги читал нашите членови и учествувал во нивната изработка. НАТО не смее да стане парола и покрите за се што се сака да се менува и притоа не е доволно само да се каже НАТО и завршена е работата, значи текстот е добар и нема што да се коментира. Напротив, ние како пратеници имаме сериозни забелешки кои се од концепциска природа и кои токму водат кон квалитетни измени и подобрувања на текстот во правец на компатибилност со политичките и правните принципи на законите од овој вид во демократските држави и земји членки на НАТО. Инаку, барем мене ми е познато дека денес Република Македонија располага со завидно ниво на експерти школувани во земјите членки на НАТО кој секој од свој аспект може да придонесе за подобар текст, односно подобри законски решенија. Но, за жал, со промените сите тие беа дислоцирани на работни места кои се далеку од можноста да се исползуваат нивните квалитети, па затоа добивме закон како што е овој кој ни е предложен на денешната седница. Најкорисно е и најпродуктивно да се кажат точно дури по име и презиме експертите од НАТО и институциите и службите кои во тоа учествувале како и нивното експертско искуство во оваа област, а не само како фикција да се спомене НАТО или земји членки на НАТО што во крајна линија е контрапродуктивно и за самиот авторитет на НАТО. Со тоа ние

практично го нарушуваме неговиот авторитет. Така ако сега на пример го побараме писменото мислење од НАТО по членовите на овој закон, ќе се најдеме навистина во една непријатна ситуација. Ако пак се работи за група со задоволство би го слушал објаснувањето на министерот, но се плашам дека со тоа оваа американска група ќе ја стави во непријатна ситуација. Да заклучам во овој дел. Немојам да поверувам дека експерт од земја членка на НАТО по правни прашања, повторувам, по правни прашања, односно по прашања на законска регулатива би се потпишала под ваков текст на закон.

Сега ќе поминам на нормативниот дел од законот. Најнапред ќе кажам неколку збора, односно она што министерот Пауновски го нагласи како новина за што не е спорно дека се новини, или дека е новина, туку е спорно дали содржината на предложените новини кај голем број од нив значи подобрување на цивилната контрола и организацијата на војската, или нешто друго како што на пример дека Генералштабот е новина според НАТО. Најнапред битно е да се каже дека зборот цивилна и демократска контрола не е фраза која треба добро да звучи, туку треба да се операционализира нејзината суштина. И во постојниот и во ново предложениот закон има елементи кои значат нејзина операционализација, но тежнението да се оди секогаш понапред, а не да се предлагаат солуции кои по својата суштина заостануваат и од поранешниот социјалистички систем. Јас тоа можам и да го документирам доколку има потреба од тоа. И овде има толку работа, така што во светот за ова постојат експерти чии области се повеќеслојни и опфаќаат елементи на познавањето на правото, одбраната, воените прашања, организации и формации на војската, раководење и командување со и во одбраната итн. Не е доволно само да се изговори реченицата: цивилна контрола на вооружените сили, туку тоа треба консеквентно и до крај да се изведе во сите делови во државата надлежни за одбраната како законодавната, извршната и реков делумно судската власт со што воениот персонал точно треба да знае кој што, како бара од него и со што тој располага за да се одбрани од злоупотреба на поединци, политички партии, или други неовластени делови на државата. Така еден од основните елементи на цивилната

и демократската контрола е и персоналната политика што значи офицерите и подофицерите не можат сами себе да се унапредуваат како што овде е предложено за некои чиновници, туку тие можат врз основа на утврдени параметри да го следат развојот, а напредувањето им припаѓа на цивилните авторитети. Инаку, замислете до каде може да стаса војска која сама себе се унапредува.

Граѓанската контрола како принцип не може сама по себе да се применува, туку како и било кој друг принцип мора перманентно да се надоградува и да се посакува во очите на народот, на граѓаните, но и во државата ако се сака да проба да стане доминантна. Истата како и било која политика потребно е да се пренесе во ефикасен правен систем. Сето ова значи дека со предложените амандмани не бараме техничко фризирање на текстот, туку негово подобрување заради напредок во примената на цивилната контрола врз оружените сили, односно нејзина операционализација во правниот поредок на Република Македонија и функционирањето на одбранбениот систем.

После овој вовед за текстот на законот, ќе поминам на самиот закон. Предложени беа околу 40-тина амандмани и тие се групирани според степенот на општост како и според големината на опфатот и измените што со нив се бараат. Нив можеме да ги групираме во три групи.

Првата група на амандмани се однесува на подобрувањето на местото и улогата на ова Собрание како и другите носители на одбраната во извршната власт и тоа во функционалните области и како содржина сместени во новите предложени глави: раководење, командување и планирање кои воопшто не беа предвидени со постоечкиот предлог на закон. Со овие ново предложени глави се врши вистинско позиционирање на секој носител учесник во одбраната како суштина на цивилната и демократска контрола. Во оваа смисла кое е вистинското место и улога на поедини носители, вклучувајќи го и штабот на Армијата се согледува од тоа кој меѓу другото врши надзор врз одбраната, кој со неа раководи, командува, кој го планира нејзиниот развој, а сето ова е опфатено низ амандманскиот дел на текстот. Впрочем, што подобро се постават овие односи и релации, тоа е подобро за целиот систем, па и за самата Република

Македонија. Така најпрво ќе се укаже на суштината на предложените измени во членовите кои се однесуваат на Собранието на Република Македонија, Претседателот на Република Македонија, Врховниот командант, Владата на Република Македонија и Министерството за одбрана.

Второ, во овој дел, раководењето, командувањето, планирањето и соодветно на тоа местото и улогата на сите носители во системот на одбраната кои му обезбедуваат негово функционирање и тоа како нормативни решенија кои не приближуваат, или не изедначуваат со земјите кон кои се стремиме, вклучувајќи го и местото и улогата на штабот на Армијата.

Втората група на амандмани се однесуваат на подобрување на местото, улогата, како и правата, должностите и обврските на учесниците во одбраната, граѓаните, органите на државната власт и слично. И тоа на подобрување на системски решенија заради поефикасно функционирање на системот на одбраната како и избегнување на можна злоупотреба на единици, или нивни делови за дневно политички и цели надвор од уставната функција на Армијата на Република Македонија.

Третата група на амандмани се однесува на обучувањето како основа на извежбаноста на секој систем. Колку и да сакате да направите добри правни и други норми доколку системот и неговите учесници не се обучуваат и извежбуваат, не е постигнат никаков напредок, никаков ефект. Напротив, овде лежи една од клучните основи на кои почива подготвеноста на системот за одбрана. Веќе глобално кажавме, на што се однесува првата група на амандмани.

А сега ќе ги образложам секоја од нивните внатрешни содржини на оваа група. Тие претставуваат поврзана целина, ја зајакнуваат и ја прават повидна правната и политичката улога на цивилните авторитети. Со дел од овие амандмани се зголемува улогата на Собранието на Република Македонија. За таа цел се предлага амандман со кој се создава можност Собранието да може да донесува документи од стратегиско и друго значење кои можат да имаат влијание врз нејзиниот развој. Тоа е случај со разни одлуки, резолуции, декларации и слично, што ги донесува Собранието на Република Македонија, а можат да имаат општо значење за одбраната.

Со измените што се однесуваат на Собранието како највисок законодавен дом се операционализира правото да ја зајакне сопствената цивилна и демократска контрола врз вооружените сили и системот на одбраната особено кога станува збор за начинот на кој се трошат финансиските средства. Притоа смислата на овие измени што ги предлагаме не е само да се контролираат номиналните износи на потрошените средства, туку уште повеќе и пред се да се влијае на квалитативните параметри за постигнатите резултати. Целта е да се има увид во ефектите од потрошените средства и каков е напредокот во подготвеноста на Армијата на Република Македонија. На пример, за потрошените средства колку е постигнато во квалитетот на степенот на обученост, квалитетот на борбената готовност, нивото на опременост итн. Исто така, со овие предлози се постигнуваат многу сериозни дополнителни ефекти. За прв пат создаваат законски услови Комисијата за внатрешна политика и одбрана да ја добие вистинската улога и да стане центар на дебата и расправа и во пракса да ја операционализира суштината на цивилната и демократската контрола врз вооружените сили, како и да има увид во остварувањето на развојот на одбраната од страна на извршната власт. Понатаму се остварува непосреден увид на пратеникот во функцијата на неговото право да добие објаснување, или одговор на прашања поврзани со остварувањето на цивилната и демократската контрола врз вооружените сили. Веќе рековме дека цивилната власт е таа што ја води персоналната политика во армиите, се разбира во демократските држави. Воената професија е специфична и во светот се практикува да се наградува со тоа што цивилните авторитети претставени во лицето на државата се грижат за нивното унапредување. Така, бидејќи во воениот систем нема парични и слични награди, се практикува единствено како награда унапредување и доделување на разни признанија. За тоа постои пракса, или се практикува нивното унапредување да го изврши државата, во случајов претставена од министерот за одбрана. Ваквиот однос не само што на офицерите им импонира, туку тоа значи и поголема идентификација на офицерот со државата и важноста на задачите што за неа ги извршува, како и совпаѓање на вредностите помеѓу неговите одговорности и интересите на државата. Овој начелен

однос во некои земји членки на НАТО кои ни служат за пример е ригорозно изведен до крај. Така на пример во војската на САД офицерите ги унапредува Парламентот, а за генералите е задолжителна согласност на Конгресот. Значи, предлог е доставен од старото решение до чин полковник да биде министерот, а од полковник нагоре треба да биде Претседателот на државата.

Во демократските држави се смета дека не може да има вистинска цивилна и демократска контрола ако штабните работи за Претседателот на Република Македонија ги дадете само на еден дел кој е составен дел на повисока целина, односно Министерството за одбрана. Секаде во светот штабните и други работи за претседателот ги врши Министерството, нагласувам Министерството, освен ако не се работи за некои африкански земји. Причината за ваквата позиција на Министерството произлегува од карактерот на општите наредби на претседателот во воена состојба кои ги засегнуваат не само вооружените сили, туку и голем број на органи и поединци. Наредбите на претседателот се однесуваат на органите на државната власт, на цивилното население, на цивилната заштита, на пополнување на загубите со луѓе и материјални средства и друго, додека подготовката на наредбата за ангажирање на војската е само еден, иако се разбира многу значаен дел. Покрај вооружените сили во војна функционира и државата, а за што е неопходно потребно елементите на наредбата да ги подготвуваат скоро сите сектори, или да ги опфатат скоро сите сектори од Министерството за одбрана. Тие имаат задача да го обезбедат што е можно поефикасно функционирањето на одделните сегменти на државата со цел истовремено да се обезбеди функционирање на државата како целина. За да може државата да функционира во услови на војна, мора да бидат во координација сегментите на економскиот и политичкиот дел на државата и сегментите што обезбедуваат функционирање на Армијата. Нив вие не можете да ги раздвоите во случај на војна, а тоа е обезбедување на ресурси, се разбира и планирање на ресурси, на оружје, на опрема, инфраструктурни потреби, здравствени потреби и спрема цивилното население исто и спрема вооружениот дел, планирање на ресурсите и темпо на нивното трошење и слично.

Затоа е несоодветно штабот на Армијата да биде носител на овие активности. Впрочем тоа е правило во сите земји членки на НАТО и во сите европски демократии без разлика дали се членки на НАТО, или не, а ние предлагаме нешто сосема спротивно.

Една од основните новини е предлагањето на нова глава раководење и командување. Причини за воведување на оваа нова глава има повеќе и тоа како научни, меѓутоа да ги оставиме нив на страна научните, така и правни и стручни и практични. Најпрво општо е познато во науката дека поимот командување е внатрешен составен дел и еден сегмент на раководењето. Всушност одлуките на оној кој раководи можат да бидат пренесени на повеќе начини, а за воената организација е карактеристично што тоа се одвива преку командувањето. Инаку се употребува зборот менаџмент, или управување. Меѓутоа во нашите прописи се употребува терминот раководење, затоа јас го употребувам. Војската е формациска структура на чие чело стојат команданти и тоа на принцип на субординација и хиерархија. Затоа и се врши преносот на одлуките по пат на командување. Ноторен е фактот дека одбраната како систем е посложен и поширок поим кој во себе го содржи и делот вооружени сили со една од нејзините доминантни функции, водење на вооружена борба. За да можат тие да се остваруваат во одбраната постојат механизми и сегменти кои ги опфаќаат сите нејзини димензии. Впрочем државата преку системот за одбрана ја организира истата таа војска и ја опремува за да може да се справи со нејзината основна задача. Војската е само извршен дел формиран од државата за една конкретна функција. Од правен аспект најпрво со одбраната раководи Собранието, па извршната власт, вклучувајќи го и Претседателот на Републиката. Правните прописи вклучувајќи го и Уставот определуваат кој и каква надлежност има во раководењето со одбраната. Фактот дека Собранието го донесува Уставот во крајна линија значи хипотетички кажано доколку во иднина направи, или се направат измени во Уставот, или доколку Собранието направи измени во Уставот тоа може битно да влијае на физиономијата на одбранбениот систем. Од ваквата основна позиција произлегува раководната улога на Собранието во одбраната. Исто така, со тоа што Собранието одлучува за мир, или за војна

и го донесува токму овој закон претставува негово основно законодавно раководење со системот на одбраната. Натаму, извршната власт вклучувајќи го и Претседателот на Републиката само ги спроведува всушност решенијата што ги утврдило Собранието и во согласност со овластувањата кои се дадени во Законот за одбрана и другите прописи. Оттаму Претседателот на Републиката е определен за раководител чија функција е Врховен командант, Владата и министерот за одбрана раководат како поединци и органи чија надлежност е да ги подготвуваат, оспособуваат, планираа и го реализираат системот на одбрана, се разбира вклучувајќи ги и вооружените сили. Сите овие досега споменати раководни институции и поединци се во функција да обезбедат остварување на еден систем кој најпрво треба да се организираат, да се подготвува, опремува, развива како и целиот тој ангажиран професионален персонал да се плати за својата работа. Оттаму било погрешно со закон да се опфати командувањето, а да не се укаже на неговиот извор и придвижувач, односно раководењето во случајов. Во пракса до сега овие две работи не се делеле и не можат да се поделат бидејќи командувањето на било кое ниво па и на највисокото ниво е само метод да се пренесе одлука, односно наредба. Истото не е цел за себе, туку најпрво се дискутира, се планира, се анализира, се носи одлука и потоа се спроведува што всушност е функција на командувањето. Кога е во прашање Армијата, односно нејзиниот штаб, кога во демократските системи тој се позиционира како клучен стручен орган, односно тело, или највисок формациски и според систематизацијата штаб кој најпрофесионално, најстручно и најквалитетно може да ги подготви предлозите, да даде совет што е најкорисен за раководителите со одбраната и по донесената нивна одлука, или наредба да ја спроведе, така што непосредно ќе командува со потчинетите во хиерархијата. И овде значи не се минимизира местото и улогата на штабот, туку напротив се позиционира како и во сите земји членки на НАТО. Навидум двојноста на неговото место и улога произлегува од тоа што штабот најпрво е највисок формациски предвиден орган, самиот збор тоа го кажува штаб, а не команда, или единица. И со ова испаѓа како да не е во министерство, туку во формацијата на Армијата. Ова е погрешно и

неточно толкување. Бидејќи и министерот за одбрана е раководител со свои надлежности врз Армијата, а кои треба да се спроведуваат преку системот на командување, односно преку штабот. Затоа во земјите членки на НАТО, штабот воедно е составен дел и интегрирана организациона единица во Министерството. Јас би го замолил министерот да ја погледне шемата на Министерството за одбрана на САД и таму ќе најде точно на која позиција се наоѓа штабот на Армијата на САД. Во овој случај сериозна причина за ваквиот став е тоа што на крајот на краиштата штабот и целата армија се формирани да спроведуваат наредби кои ги задаваат цивилните авторитети: Собрание, Влада, претседател, министер.

ЛАЗАР КИТАНОВСКИ: (Продолжение)

Задолжително, пред да ја донесат одлуката, што ги засега нив, да го кажат своето мислење.

Местото и улогата на НАТО војската во земјите, од овдека елаборираниот аспект е веќе етаблирано или се етаблира едно 30, 40 или 50 години, во зависност која земја ја направила оваа промена. Позната е реченицата на поранешниот министер за одбрана на САД, г-динот Макнамара, кој пред многу години ги димензионира цивилно воените односи и релации со девизата дека: "Војската не може да каже каде и што, туку откако тоа ќе го сторат цивилните авторитети, таа има обврска да каже како, односно како да работат оние што се најстручни, да војуваат со методи и техники, со кои владеат, за да победат".

Нашиот предлог за изоставување на членовите од законот, кои се однесуваат за Генералштабот и формулирање на неговото место и улога, како што е предложено во нашите амандмани е правата форма, бидејќи никаде во демократските системи, вака како што е предложено, не се регулира местото, улогата и задачите на Штабот на армијата. Ова го немаше ни во социјалистичкиот закон за одбрана на СФРЈ, а сега како што напознав се предлага како некоја голема иновација. Ако има потреба и за тоа можам да ви приложам да видите како изгледаат законите на други земји, односно на СФРЈ бивша, каде што Генералштабот воопшто не се спомнува во законот, туку тој се уредува со други акти.

Најнапред штаб по дефиниција претставува тело кое е на некој повисок авторитет. Во случајот, командант, или некој друг министер, ја подготвува одлуката. Како стручен и професионален

орган тој ја следи состојбата, се грижи за реализирање на одлуките, советува и предлага, додека носењето на највисоките одлуки е доверено на цивилните авторитети.

Овој демократски принцип може да се потврди како правило во сите земји членки на НАТО, а како пример за другите држави е позицијата на шефот на Штабот на обединетите сили на САД, во однос на цивилните авторитети, како што се министерот за одбрана и шефот на државата. Во одбрамбениот систем на САД е Штабот во состав на Министерството за одбрана и е интегриран дел на таа организација, со делот на обврските за армијата. Што и како работи Штабот му пропишува со внатрешни прописи претседателот и министерот: Директиви, уредби, одлуки и правилници или други акти, бидејќи Штабот, како стручен орган во светот е само службен орган на цивилните авторитети, претседателот, односно министерот. Притоа, се почитуваат неговите совети, ноне смее да биде во положба да носи одлуки. Одлуки носи државата, односно цивилните авторитети на државата, ги спроведува Штабот и сите други организациони единици за одбрана, од кои секој си има свое задолжение и се грижи за развојот на одбраната на армијата.

Да бидам по прецизен: Во САД, 1976 година, со Законот за реорганизација на Министерството за одбрана е решено како што се предлага, односно позиционирана е улогата на Штабот и е зајакната неговата интеграција во Министерството за одбрана. Потоа, со директива број 5100, точка еден, тоа може да се провери на сајтот на Пентагон, верувам дека во Министерството има луѓе што тоа можат да го најдат. Значи, во таа точка е разработено што работи тој. Впрочем, за се ова досега кажано, а и за натаму може на сите пратеници да им се понуди десетици библиографски единици, правила и други прописи, како и повеќе десетици веб. страници за армиите во НАТО, за самите да се уверите. Мислам дека Министерството тоа може да го обезбеди доколку некој од пратениците сакаат да им се прикаже состојбата.

Треба да се знае дека претседателот наредува нејзина употреба, употреба на армијата, но обезбедувањето на финансиски средства и грижата за развој на одбраната и армијата е задача на законодавната и извршната власт, односно Владата.

Суштината на ваквите позиции во односите со состои во следното: Оној кој во името на граѓаните располага со средствата на даночните обврзници, треба да има

контрола за нивното трошење, водејќи сметка за расположивите средства да се грижи за пополнување со војници, за вработување, набавка на оружје, опрема и слично.

Понатаму, ако со закон се утврдат и расцепкаат обврските на Штабот а притоа со научниот и технички и технолошки развој, се појават нови обврски, дали тоа значи дека Штабот, бидејќи тоа го нема во законот, нема ни да ги извршува. Етаблирајќи го ова во закон, се кочи неговиот технолошки, оперативен и стручен развој.

Од тие причини, овој комплекс на прашања се решава со внатрешни прописи, т.е. со актите на формацијата со Законот за служба во армијата.

Спорна е и потребата за утврдувањето на називот Генералштаб со закон. Во светот се познати различни највисоки штабови: Здружен штаб, главен штаб, како на пример во Германија итн., што значи еден ден не мора да се вика Генералштаб, туку може да добие друго име и затоа не се пропишува тој закон, туку со формација. Секаде во светот називот на главниот штаб на армиите се воспоставува со актот за формацијата. На штабот секогаш претседателот и министерот се овластени да му дадат обврски и да му ги пропишат во интерни прописи, бидејќи тоа е само извршна организациона единица. Со ова не се нарушува командувањето, како што некој сметаат, напротив, со ова се зајакнува командувањето, со тоа што Штабот и војската ќе се стават на вистинското место, со својата стручност и високо квалификувана професионалност, како и со посветеност на професијата, своите совети, најдобро можат да придонесат за развојот на одбраната, а со тоа и за заштитата на националните и државните интереси. При ова, се подразбира дека целиот систем на акти, анализи и предлози, обука и реализација на наредбите е нивна грижа, но без раководен авторитет, кој му припаѓа на министерот за одбрана и шефот на државата. Штабот е од системот и не е добро тој да се постави во подредена улога на системот, или пак на самиот систем. Инаку, по оваа логика и другите организациони единици во Министерството за одбрана треба да влезат во законот и да се наведе што работат и предлагаат. Таму има сектори значајни за одбраната и армијата, како што се за планирање на одбраната, за воена обврска, за набавка на оружје и опрема и слично. Сите тие се во функција на одбраната, а со тоа и на

армијата. Сите на некој начин се штабови, односно делови на целината кои подготвуваат одлуки, анализираат состојби и спроведуваат одлуки на раководни авторитети, односно министерот, премиерот и претседателот.

Исто така, според стандардите на НАТО секоја единица е во состав на формација на следна повисока единица и на чие чело се наоѓа командантот. Министерот и началникот на Штабот на армијата на НАТО, немаат единици кои се под директна нивна команда, туку сите единици се дел од определена формација, па така тие се умот и раководителите на одбраната, а не команданти и што својата надлежност ја остваруваат преку командантите на единиците.

Со издвојување и дефинирање на Штабот на армијата, со законот се враќаме и поназад од решенијата што ги имаше Законот во бивша ЈНА.

Ваквата позиција значи процесно одалечување, а не приближување кон НАТО и отстапување од принципот за силна и демократска контрола врз армијата. Така со предложениот нов член, сосема доволно се уредува командувањето во армијата и претставува солидна законска основа која со интерните прописи сигурно може да се разработи.

Да напоменеме дека претходниот, односно постојниот закон имаше по успешно решение во секој случај. Поедноставно решение, па затоа изненадува што во овој Предлог на закон се оди назад во одредбите од постојниот Закон.

Сега ќе поминам на планирање на одбраната. Во делот кој се однесува на продлабочување и операционализација на цивилната и демократската контрола, е предлогот со закон да се регулира планирањето на одбраната. Во сите земји членки на НАТО, основа за развој на одбраната и финансирањето, односно буџетирањето е системот за планирање на одбраната.

Во рамките на структурата на НАТО, веднаш по генералниот секретар, како прв комитет е комитетот за планирање на одбраната. Ова е уште поинтересно ако се знае дека сега, со предложените документи за реорганизација на Министерството за одбрана се одело секогаш за политика и планирање на одбраната, како ново и прв по значење, секаде на земјите членки во НАТО и што е во ред, а новиот закон планирањето како дејност на одбраната, не го третира како предмет од законска

материја. Излегува дека тој човек не ќе може да знае што ќе работи и врз основа на кој законски овластувања ќе ја врши својата функција. Инаку, добро е што се воведува таа функција.

Овде е битно да се каже и тоа дека во НАТО земјите е речиси унифицирано планирањето на одбраната. Така што, најпрвин основен носител на планирањето е Министерството за одбрана. Планирањето е дефинирано како систем, под основен најчест назив систем на планирање, програмирање и буџетирање. Се прави разлика меѓу планирањето како умствена планска и развојна активност и буџетирањето како извршен дел и дел со кој на годишно ниво се остварува планирањето на одбраната.

На крајот, планирањето е базирано на поделбата на долгорочно, краткорочно и среднорочно планирање, за стратегиско, оперативно и тактичко ниво и во тие основни гранки како планирање на развојот, оперативно и тековно планирање.

Битно е да се знае дека постои суштинска разлика помеѓу старата ЈНА и источен систем на планирање и НАТО системите на планирање. Така во НАТО земјите, особено во САД буџетот се појавува според потребите и активностите и трошоци, а се планира преку планови, програми потпрограми, активности, ресурси и трошоци.

Второ што треба да се има предвид и затоа не треба да се брза, затоа е ставена измена во преодните и завршните одредби е тоа дека воведувањето во употреба на нови системи, како системот на планирање, се разбира, според НАТО, програмирањето и буџетирањето на одбраната трае релативно долго, три до четири години, според светски искуства во оваа област. Затоа се предлага основите на овој систем да се постават и да почнат да се применуваат во 2003 година, односно буџетските 2001-2002 да се завршат по старите прописи, со една оптимална варијанта за правилна примена и имплементација на овој систем.

За почеток, како новина е доволно да се почне со финансирање, која ќе изврши распределба таму каде што е тоа можно, според корисници. Исто така, треба да се прецизира дека министерот за одбрана, освен буџетски одобрената, да врши друга распределба, само во рамките на буџетски одобрената, да врши друга распределба, туку само во рамките на одобрението, средства ќе врши операционализација на распределбата. Доколку сака да врши нова распределба, министерот за одбрана мора

тоа да го стори преку Владата, како предлог кој ќе го одбори Собранието.

Со ова практично се започнува со новиот систем на планирање, при што ова ќе значи обезбедување на подобра транспарентност, правичност и плански развој на управата.

Имено, после завршениот процес на планирање и одобрувањето на финансиските средства, секој носител, а особено армијата сака да ги користи онака како што се одобрени. Со оваа пракса, министерот за одбрана откако ќе ги добие сите средства на една позиција, на пример армија на Република Македонија, да ги прераспделува и надвор потребите на армијата, во секторите како безбедност, инспекција и слично, ќе се напушти и треба да биде напуштен. Истата често создава незадоволство кај воените старешини, пред се, во Штабот на армијата дека иако Собранието им одобрило средства, потоа министерот им ги земал под наводници од нивно располагање.

Предлагајќи ги и одобрувајќи ги на ваков начин финансиските средства, како логична последица на планирањето ќе се оди чекор напред кон земјите членки на НАТО и со што Собранието го подобрува своето место и улога во развојот на одбраната. Притоа, ако се има предвид дека доколку министерот сака да врши поинаква распределба, треба преку Владата да достави предлог до Собранието, се доаѓа до вистинската операционализација на правото на Собранието, со своите одлуки да влијае на развојот на системот на одбраната. Последица од воведувањето на ваквиот тип на планирање, е во тоа што се позиционира вистинското место, како на министерот за одбрана, така и на началникот на Штабот на армијата, чија задача е всушност, да менаџираат со овие средства, а не да ги распределуваат по основно ниво, како ги распределува Собранието. На крајот, со тоа што Владата на Република Македонија носи уредба за планирање, а Министерството за одбрана правилници, упатства, насоки и слично, заедно со новите предложени членови за планирање, како и со измените во делот за финансирање, ќе претставува солиден почеток за премин од еден во друг систем за планирање на одбраната.

Втората група на амандмани, како што е посочено напред, треба да ја подобри ефикасноста на системот за одбрана и да се разграничат и допрецизираат некои активности. Така, најпрво заради зачувување на достоинството на војникот, кој служи воен рок во цивилна служба,

државата преку Министерството за одбрана, мора да знае кои се местата на кои се планира да се ангажираат овие лица. Државата мора да води сметка и да има увид дека тие не смеат да вршат не хумани, не примерни и не достоинствени задачи. Бидејќи упатените лица се испратени во својство на војници, кои служат воен рок во цивилна служба, Министерството за одбрана преку својата контролна функција мора да има увид на кој начин и во какви околности тие го служат воениот рок. На тој начин ќе се има увид дали тоа служење е во согласност со законите и како превенција против можната злоупотреба.

Во делот што се однесува на Владата на Република Македонија, има потреба таа да се произнесе за стратегијата за одбрана на Република Македонија. Со оглед на тоа што министерот за одбрана е член на Владата, а стратегијата за одбрана има влијание врз повеќе сегменти и институции, вклучувајќи го и одбрамбениот систем, упатено е свое мислење да даде и Владата на Република Македонија. Со тоа не се нарушуваат ингеренциите на шефот на државата и мислењата може да ги уважи или да не ги уважи. Овој е еден дополнителен елемент во балансирањето на односите помеѓу Владата и шефот на државата, инаку основен принцип во извршната власт според Македонскиот Устав. Во оваа прилика и кај Министерството за одбрана да се расчисти со делот кој се однесува за природните непогоди. Ние за тоа имаме амандман. Тоа е една идеја, која може да се прифати, може и да не се прифати, меѓутоа, мислиме дека е добро кога се донесува ваков закон сега да се расчисти со тој проблем. Еве за што станува збор: Прашањата на природните непогоди и други несреќи е поврзано со многу активности, дејствија на институции од различен карактер. Непогодите и несреќите во најголем број на случаи повеќе се поврзани со надлежности на други министерства, а многу помалку со Министерството за одбрана, поплави, земјотреси, епидемии и слично.

ЛАЗО КИТАНОВСКИ: (Продолжение)

Тие повеќе се приврзани за Министерствата за здравство, земјоделие, урбанизам, заштита на животната средина, МВР и други.

Министерството за одбрана учествува во санирањето на последиците од овие непогоди, а не е тоа што ги проценува, освен кога истите се предизвикани од последици на воени дејствија, што е опфатено во точка 2 од

овој член. Ова е прилика на законски соодветен начин да се влијае на ова прашање, со формирање на меѓуресорско тело или посебен орган во рамките на Владата на РМ.

Наша сугестија е со измена во Законот за заштита од елементарни и други непогоди и слични закони, да се вгради посебна институција, на пример дирекција за заштита од природни непогоди и епидемии.

Има еден интересен предлог во овој закон што се однесува на воената полиција за кој е потребно да се кажат неколку збора затоа што не е јасно зошто на таков начин се предлага употреба на воената полиција. Овде зачудува и неправилното толкување на Уставот на РМ. Така, за секое нарушување на јавниот ред, за сите внатрешни немири, собирања и слично, по Устав, како надлежен орган кој треба да се справи со настанатите проблеми е МВР.

Војската работи точно по Устав. Го штити територијалниот интегритет и независноста на земјата.

Вооружените сили според Уставот на РМ не учествуваат внатре во земјата како сила за интервенција, без разлика на видот на учесниците, освен кога со таквите дејствија намерата е да се доведе во прашање нејзиниот територијален интегритет. Ваквиот член од законот што го предлага Владата потсетува на едно блиско минато кога тенковите на определени земји ги спасува режимите.

Второ, воената полиција е дел од армијата, формациски, а не некоја посебна сила и институција надвор од Армијата. Нејзината улога може на мала врата да се злоупотреби под изговор на учество на старешини и војници на некој собир. Доколку постои намера за нејзина злоупотреба, можно е растежливо зголемување на бројот на воената полиција.

Смислата на овој амандман е да се спречи можната злоупотреба на полициските армиски сили. На крајот сите офицери, војници и цивили во одбраната подлежат на прописите на воената полиција само во текот на вршењето на својата службена должност. Во ситуација кога се цивили надвор од своето работно време и без службени обврски се граѓани на РМ еднакви со сите други и за нив важат сите прописи за јавен ред и мир и тие се подложни на прекршочна, кривична

и евентуално друга одговорност и однесување.

Што се однесува до членството на офицерите од политичките партии, со членот 96 став 2 од Уставот на РМ, генерално се забранува политичкото организирање и дејствување на органите на Државната управа. Ставот 1, 2 и 4 во доволна мера ја потенцираат, ја прецизираат уставната определба по ова прашање. Од тие причини ставот 3 е непотребен. Впрочем државната управа своите обврски ги црпи од законите, а индивидуалното напредување по дефиниција произлегува од личните напори и квалитетот на извршените задачи.

Доколку предлагачот на овој закон сака во членот 48 да го преточи духот на Уставот, тогаш треба да предвиди санкции во глава XVI-казнени одредби, за лицата што ќе пројават активности спротивни на член 95 од Уставот на РМ. Тоа значи доколку политички се организираат во рамките на Министерството за одбрана.

Третата група на амандмани третира еден од деловите на светото тројство на одбраната и војската, дисциплина, обука, вежби и готовност.

Доколку системот не е обучен, извежбан во сите негови делови, се поставува прашањето на негова ефикасност и употребливост. Во воена состојба функционира и политичкиот, економскиот, образовниот и другите системи на државата. Затоа е нормално овие органи и институции кои се задолжени за функционирање на поедини делови од државата да се обучуваат за извршување на своите обврски во областа на одбраната, вклучувајќи и дел од обучените лица вработени кај нив. Оваа практика е вообичаена и во сите земји членки на НАТО.

Така на пример допустливо е да се испраќа амбасадор или друг дипломатски претставник во странство, а да не биде претходно низ семинар, курс и слично запознаен со основите на системот за одбрана, нашите одбранбени интереси и цели и политика на одбраната. Исто така тој мора да се запознае и со тоа како се чуваат и како се користат тајните податоци од значење за одбраната. Оваа обука треба да ја организира и реализира Министерството за одбрана, се разбира во соработка со Министерството за надворешни работи.

Понатаму вработените во министерството не е добро да заостануваат со прифаќањето, примената и имплементацијата на знаења и новини предизвикани од техничко-технолошкиот развој, организациски новини и новини во концептот и реализацијата на одбраната. Како кадри на кои почива стручната работа во областа на одбраната, неопходно е сите систематски и како законска обврска да се обучуваат во континуитет. Исто така пракса е во земјите членки на НАТО, воените старешини пред да започнат со работа во Управен орган, а тоа е министерството, за почеток да ги совладаат основните принципи и методи на неговото функционирање, како и нивните надлежности, место, улога и задачи.

Поаѓајќи, по правило од единица, воениот старешина наеднаш се среќава со област на работа која за него претставува новина, како од стручен, така и од организациски аспект. Краткото запознавање со министерството, неговите надлежности и начин на функционирање на воениот старешина, ќе му помогне побрзо да сфати и да се вклопи во средината која дотогаш за него била само претстава. Должностите во единицата, во министерството не се исти па затоа се предлага ваквата обука.

Постоењето на центарот за обука во Министерството за одбрана значи негово вклучување во процесот на меѓународната соработка на Министерството за одбрана. Оваа институција ќе придонесе најпрво за размена на искуствата со другите земји, имплементација на новините значајни за одбраната и самото Министерство за одбрана и приближување кон НАТО и Евроатланските структури.

На крајот принципиелно гледано не може да се донесе план за обучување и стручно оспособување а да не е утврдено кој под кој критериуми и на каков начин, каде по кој програми и планови ќе го оствари тоа право. Исто така не може никој да напредува ако не ги исполни сите барања и не ги заврши сите предвидени планови и програми. Со ова се обезбедува непривилегирано планско и развојно усовршување. Само знаењето овозможува напредок на системот. За ова треба да постојат критериуми и правила и прописи, како сите би биле еднакви во конкуренцијата за пријавување и

напредување во службата, врз база на критериумот заедно.

На крајот две забелешки. Забележавте дека бев доста опширен во моето излагање. Зошто? За тоа што се работи дел за уставно-политичка материја, а дел сепак за едно стручно познавање на областа. Затоа сакав, до оние пратеници, што е нормално, на кои тоа не им е област, како што на мене не ми е област, да речеме економија или финансии, на некој начин да им ги доближам предлозите на групата пратеници од СДСМ. Тоа беше со цел подлабоко да навлезат во оваа проблематика и да се одлучат по своја совест. Во таа смисла целта на овие амандмани и ова образложение е да се подобри текстот на законот. Јас кажав дека ние не сме задоволни, токму во оние делови кои се клучни за нашето прилагодување кон стандардите на НАТО. Сакам да кажам, можеби ќе изгледа шега. Во Македонија се мисли, ако некој каже НАТО, НАТО - мое злато дека тој веднаш е за НАТО. Не е така. Ние треба многу да работиме и да сработиме од наша страна. И овие амандмани се наш прилог за подобрување на текстот.

И сосема на крај му упатувам една сугестија на министерот за одбрана. Тоа е проблемот со разузнавањето. Можевме и за тоа да подготвиме амандман, меѓутоа не сакаме да не мислите дека претеравме со амандмани. Но, тука може да се јави сериозен проблем.

Најпрвин да кажам дека во сите земји членки на НАТО разузнавањето има доста значајно место. Меѓутоа, нашиот систем е поставен малку на поинаков начин. Се плашам, онака како што се дефинирани членовите во законот, треба уште еднаш да се провери дали тие се во согласност со законот за Агенцијата за разузнавање. Бидејќи ние сме мала земја, во времето кога се носеше Законот за Агенцијата за разузнавање, беше одлучено таму да се спојат некои елементи од военото разузнавање за да биде системот поефикасен. Со Предлогот на закон се оди на комплетно воено разузнавање, барем јас така го толкувам, затоа што не се прави разлика меѓу тактично и стратегиско разузнавање. Ако предлагачот на законот мислел дека стратегиското разузнавање ќе остане во Агенцијата за разузнавање, а овде се мисли на тактичкото разузнавање кое по мене и би требало да остане, тогаш би требало да се најде начин, тоа можеби повторно да се

дефинира во текстот на законот. Бидејќи тоа навистина е уште повеќе стручна работа, мојата сугестија е самото министерство, евентуално да предложи амандман во тој правец. Ако не сте спремни јас сум спремен, евентуално подоцна во текот на дискусијата да предложам амандман.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Благодарам на пратеникот Лазар Китановски.

Има збор пратениот Ѓорѓи Котевски.

ЃОРЃИ КОТЕВСКИ:

Почитуван потпретседателе, почитувани дами и господа, посебно сакам да му изразам задоволство на г. Лазар Китановски за долгото експозе што го даде во овој Парламент преку Законот за одбрана на РМ. И сосема нормално, како претседател на Комисијата за внатрешна политика и одбрана, имам некои основни забелешки на делот што се однесува на амандманската расправа во самата комисија, а не навлегува во делот кој е во однос на подобрување на текстот на законот, во секоја смисла. Да бидам сосема јасен. Значи се она што ќе процениме како Собрание на РМ и како ресорно министерство, дека е за подобрување на текстот по било која основа, мислам дека треба да се прифати. Но, овде ќе произлезе еден друг проблем. Вие слушнавте од г. Лазар Китановски, пратеничката група на СДСМ ќе достави 40 амандмани за амандманска расправа во Собранието на РМ.

Ние како Комисија бевме многу конструктивни, а министерот беше исто така многу работлив во тој поглед. Се договоривме и повеќе пати во продолжение да ја водиме таа седница на Комисијата се со цел амандманската расправа за законот да се води во собраниското тело, во Комисијата на ова Собрание. А оние клучни прашања каде што немаме допирни точки или не се усогласуваме, тогаш да дојдат на расправа во ова Собрание и на крајот, се разбира со гласање за или против, да бидат или да не бидат усвоени. Со ова г. Лазар Китановски, како еден од поранешните министри за одбрана, кои навистина го почитувам, бидејќи тоа искуство е златно искуство во еден ресор, прифаќам одредени сугестии во тој поглед. Меѓутоа, за она што кажа дека цивилниот дел за контрола на воените сили регулирани во овој закон, г. Лазар Китановски до крај не ги испочитува во

самата Комисија, бидејќи тој и г. Ханџиски се членови на оваа Комисија за одбрана и внатрешна политика. Ние во Комисијата за одбрана апсолутно, така да кажам, не водеме класична или подолгорочна расправа околу овие амандмани. Сега место да се одвива таа расправа во самата Комисија и најголемиот дел да заврши таму, ние денес ќе се соочиме со една обратна процедура, тие амандмански расправи што требаше да ги расправа комисијата како матично тело за овој закон, ќе имаме можност сега како тафтологија да ги слушнеме овде во Собранието на РМ. И ако се чува угледот на Комисијата и ако сакаме сите заедно да ги градиме тие тела на Собранието, за цивилна контрола, не само на ресорното министерство за одбрана туку и на другите министерства, навистина треба и со личен пример како членови на таа комисија да држиме до тоа таму да се водат главните расправи, таму да се кршат сите копја, затоа што таа е матична комисија и таму треба се да се расправа. Тоа е мојата основна заложба. Јас навистина не сум задоволен од тоа што ние го водеме како расправа во Комисијата, посебно во амандманскиот дел. Јас сум зачуден, од страна на членовите на СДСМ немаше никакви забелешки во тој дел, а сега испаднаа 40 амандмани. Тоа се најмалку два-три дена добра расправа овде во Собранието на РМ, макар што јас сум приврзаник на тоа, се што е позитивно да го прифатиме и да го инкорпорираме во законот.

Што се однесува до оној дел што го кажавте за военото разузнавање, тука работите мислам се сосема јасни во членот 134, ако добро ме служи памтењето. Расчистени се тие дилеми за кои зборувавте. Но, исто така јас во овој миг сакам да укажам на едно решение кое, мислам дека и министерот за одбрана овде ќе може да ме сослуша.

И посетата на Комисијата за одбрана на Франција, ние дојдовме до еден интересен податок. Тие во најскоро време по факс ќе ни испратат и документација како таа материја е регулирана во Франција, а станува збор за воените обврзници кои по било кои основи не сакаат да го служат воениот дел со оружје, туку сакаат цивилно да служат во Армијата на РМ. Има една интересна одредба, интересен случај каде што е решено тоа прашање во Франција. Сите или најголемиот број на такви лица се опфатени во заштитата на шумите, а во РМ

ова лето вие знаете што ни се случи. Значи најголемиот дел од таквите војници кои служат цивилна воена служба се ангажирани во заштитата на шумите, но се разбира, тоа можеби се регулира и со други потзаконски акти, освен овој акт за одбрана на РМ. Сакам да укажам дека, доколку во текот на расправата се појават некои сознанија од таа област каде што можеме од одредени земји да црпиме корисно и практично искуство, мислам дека нема да биде тешко тоа да го пресадиме на сосема нормален начин и да го прифатиме како практика и да го преточиме во законска норма во овој законски текст, се разбира доколку е можно.

Еве тоа беа моите мали скромни заложби, на почетокот, околу тоа.

На крајот сакам да предложам, доколку смета пратеничката група на СДСМ дека за сите овие 40 амандмани треба да се даде и посебно образложение или да се разговара повеќе на оваа говорница, подобро ќе биде, секако ние ќе заседаваме не само денес, можеби и утре и задутре. Најдобро ќе биде во согласност со Ресорното министерство овие амандмани, дел, што може да бидат прифатливи за министерството или веќе ги имаат согледано да се инкорпорираат во овој закон, да поминеме во комисијата да расправаме иако е можно најголем дел да расчистиме од овие 40 амандмани што ги дадовте. Мојот предлог е сосема конструктивен, во духот овој закон да помине со најдобро мнозинство и да помине во најдобар ред со најдобра содржина, за да можеме да одговориме на сите тие перформанси што ги имаат НАТО структурите. Значи доколку се согласува СДСМ, амандманите да ги гледаме на самата Комисија, најголем дел да очистиме, а она што не ќе можеме да дојде на седница и се разбира да го решиме на начин со гласање, за или против.

Еве тоа е мојата заложба.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Му благодарам на пратеникот Ѓорѓи Котевски.

За реплика се јави г. Лазар Китановски.

ЛАЗАР КИТАНОВСКИ:

Јас уште еднаш ќе кажам дека нашата цел беше да се подобри текстот.

Морам да кажам дека министерството можело да вложи поголеми напори, да изработи подобар

текст. Но, бидејќи сите сакаме да имаме добар закон, затоа ние она што мислиме дека треба да се исправи го приложивме во амандмани. Кога ние сме го приложили, ве молам да не се зема како предмет на дискусија. Јас кога дојдов пред еден час на седница најдов амандмани од Владата. Што тоа значи. Треба сега да ја караме Владата. Амандмани се поднесуваат се знае процедурата за нивно поднесување и за нив се расправа. Тоа е парламентарна процедура. Немојте, еден добар амбиент за носење на закон да го расипете со вакви забелешки. Една цела Влада, со цел инструментариум, службеници, цели служби, па и требало недела дена да, јас не ги видов, не ја видов содржината за жал, бидејќи кога влегов ги најдов на маса.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Му благодарам на г. Лазар Китановски.

Има збор пратеникот Благој Ханџиски.

БЛАГОЈ ХАНЏИСКИ:

Господине потпретседателе, претставници на Владата, почитувани колеги, ние расправаме во начело за новиот Закон за одбрана со кој треба да се уреди системот на одбрана на РМ, така, да одговори успешно на неговите основни уставни функции и задачи, но и на обврските што ќе произлезат од членството во колективните системи за безбедност и одбрана, кон чија целосна интеграција тежнееме.

За жал и овој пат во образложението на Законот, како и во појаснувањата за потребата од донесувањето на Законот што беа изнесени од страна на министерот за одбрана се повторуваат некои од аргументите со кои што претставниците на Владата како предлагачи ги бранеа практично сите закони што досега беа понудени на Собранието. Имено, познатите рефрени "се почнува", "се тргнува" од нас, "тоа се бара од Светската банка, МКФ од ЕУ, или во овој случај од НАТО" може да се прочита практично во секоја реченица од образложението на Законот или да се идентификуваат во секој од аргументите изнесени од страна на министерот за одбрана по неговото воведно излагање. Дали се калкулира со тоа дека не се знаат работите или дека се подзаборавени или се во прашање некои други причини неznam, но знам дека потребата за донесувањето на новиот Закон за одбрана е констатирана

уште 1995 година, а подготовките за неговото донесување се отпочнати уште 1996 година. Тоа е времето, крајот на 1995 година во кое од причини кои што на сите ни се познати, немате воспоставено ни дипломатски односи со ЕУ, ниту пак бевме членки на Програмата на партнерство за мир на НАТО. Значи потребата од донесувањето на нов Закон за одбрана беше констатирана уште во времето кога немавме никакви односи со НАТО и кога токму и заради тоа таа не беше воопшто резултат на барањата на НАТО, туку реална потреба затоа што во Законот донесен 1992 година останаа повеќе отворени прашања, се разбира неконцепциски туку прашања врзани со надлежностите, на пр. на Советот за безбедност, надлежностите на Собранието, на Владата, надлежностите на претседателот на државата, на Генералштабот, или пак прашања поврзани со планирањето на одбраната, раководењето и командувањето, обуката и образованието во одбраната, организирањето и спроведувањето на здравствената заштита за одбраната односно статусот на Центарот за воено здравствени услуги, надлежностите на Генералштабот во воени услови, проблемите со наменското производство и др.

Измените во Законот за одбрана како резултат на потребата од усогласување на законската регулатива во сферата на одбраната со онаа на земјите членки на колективните системи за безбедност и одбрана се наметнаа дури по отворањето на процесите за нашата интеграција во нив на почетокот на 1996 година. Но, и тие идентификувани потреби не беа резултат на барањата од НАТО, како што се вели во образложението, туку на нашата потреба да имаме усогласена законска регулатива и компатибилен систем на одбрана со системот или системите на одбрана на земјите членки на НАТО, односно за забрзувањето на процесите за наша целосна интеграција во него. Затоа и се отпочна со работата врз новиот Закон за одбрана и затоа се подготвија неколку негови верзии кои што поминаа низ повеќе пеглања и повеќе експертизи. Ако е така се поставува прашањето ако имало досега неколку нацрти, зошто сега Законот за одбрана, се разбира не бил донесен. Одговорот ми се чини дека ни е познат барем на сите нас пратениците кои што седиме во овие пратенички клупи еден, два, па еве некои и по трет мандат. Имено, познато е дека за донесувањето на овој закон, како и за сите останати системски закони потребно е 2/3

мнозинство. Познато е дека заради распоредот на политичките сили во досегашните состави на Парламентот, па дури и во претходниот состав на Парламентот таквото мнозинство многу тешко се обезбедува. Како илустрација сакам само да се потсетиме дека тоа досега се обезбеди и тоа после повеќемесечни напори во четири до пет наврати, при донесувањето на Уставот 1991 год, при донесување на првиот системски закон, Законот за одбрана 1992 година, при донесувањето на Законот за судство 1996 год, на почетокот од мандатот на ова актуелно мнозинство, при промените на Законот за органите за управа и оваа година повторно при новите промени во обратна насока, повторно на Законот за органите на управа. Затоа кога станува збор за донесувањата на законите за кои е потребно 2/3 мнозинство како што е случај и овој пат пристапот во образложенијата и аргументацијата треба да се потпираат на сериозна аргументација, најсериозно да се аргументираат, а не да се бранат со барањата на некој една двор и да се предлага, како што беше овој пат случај да се носат вакви сложени закони по скратена постапка.

Навистина по донесувањето на Декларацијата за полноправно членство во НАТО од страна на ова Собрание уште во 1993 година, членството во партнерството за мир на крајот на 1995 год, членството во Евроатланскиот Совет за соработка од 1997 год, и во Пактот за стабилизација и асоцијација 1999 год, после Вашингтонскиот Самит навистина е неразбирливо потребата за донесување на нов Закон за одбрана, како што е кажано во образложението да се брани со "нагласената определба за членство во НАТО". Каква нагласена определба за членство во НАТО сега кога за тоа имаме и декларација на Парламентот и целосен меѓупартиски и меѓуетнички консензус и кога тоа претставува стратешка цел на државата од највисок приоритет.

Иако е општо познато дека во последните две години дојде до евидентно уназадување на процесите за подготовка на нашиот систем за одбрана за целосна интеграција на НАТО како илустрација да се потсетиме само дека годишната национална програма на РМ во Брисел, зборувам за претходната не за актуелната, беше враќања на доработка дури четири пати за да на крајот се прифати една каква, таква програма, од немај каде, како што беше официјално кажано и од тоа што Македонија мораше да има годишна програма. Програма

за да може да се забрзаат процесите за подготовка кои што течеа од 1996 год, и кои што сигурно не почнаа од вчера или од доаѓањето на власт на новото парламентарно мнозинство 1998 год. Ако е така, а така е, тогаш треба да направиме се тој процес да се забрза и оваа стратешка цел од највисок приоритет на државата да се оствари што порано. За тоа секако потребно е меѓу другото да имаме и усогласена законска регулатива односно да имаме пред се законска рамка или компатибилен Закон за одбрана. Во таа смисла и одат најголемиот дел од понудените решенија во Законот, како што се решенијата за дефинирањето на овластувањето и задачите на некои од органите во Министерството за одбрана, на пр. на Генералштабот на Армијата, органите задолжени за обуката и образованието, иако и тука има решенија кои не се доволно добро обмислени, како што е тоа случајот на пр. со Воената Академија, која што е основана со посебен закон, а во овој закон воопшто не се ни споменува. Затоа е навистина несфатливо во образложението да стои дека најкрупната промена заради која што се носи законот се однесува на решенијата за служење на воениот рок на регрутите без оружје или со цивилна служба. Или дека со овој закон на пр. за прв пат се воведува законска основа за ратификација на меѓународните договори или спогодби што ги склучува нашата земја. Треба ли да се потсетиме дека ова Собрание веќе има ратификувано повеќе од 300 меѓународни договори, спогодби или протоколи меѓу кои и СОФА договорот со НАТО, Програмата за формирање на првата мултинационална бригада на земјите од југоисточна Европа од областа на одбраната, неколку негови дополнувања, меѓу кои што и на претходната седница имавме еден таков протокол за дополнување итн. Но, независно од тоа што потребата од донесување на законот се образложува со вакви аргументи кои се дури и контрапродуктивни, а не само несоодветни, таа потреба постои и Законот за одбрана треба да се донесе.

Решенијата понудени во законот генерално земено се добри и тоа не затоа што се неznam каква новина, туку напротив затоа што се во целина речиси пренесени од Законот за одбрана донесен 1992 година, кој сеуште е во сила. И добро е што е така, иако тоа никаде не се споменува во образложението. Ние имавме и додека не се усвои новиот закон за одбрана сеуште имаме и покрај напред споменатите

недостатоци добар Закон за одбрана. Овој Закон, иако подготвуван во многу сложени услови претставуваше солидна правна рамка за изградбата на системот за одбрана на РМ и нејзиниот цивилен концепт и однадвор беше оценет како еден меѓу најдобрите кај сите земји во транзиција. За разлика од некои други закони, Законот за одбрана од 1992 год, покрај посочените недостатоци го издржа тестот на времето и во најголема мера ги даде очекуваните резултати. Затоа и не е добро што новиот закон ги остава отворени токму прашањата заради кои уште пред пет години се констатира потребата од евентуални негови измени или од донесување на нов закон, па заради нивното дефинирање ќе треба повторно да се оди на нови измени, затоа што тие прашања не се решаваат на седници на Комисијата за внатрешна политика и одбрана или на пленарни седници на Парламентот. Законот за одбрана сепак е затворен концепт во кој тешко се интервенира на ваков начин, претстои комисијска расправа, или расправа на пленарни седници на Парламентот. Тоа не значи дека не треба да се направат сите напори во толкава мера колку е тоа можно, по пат на амандмани да се подобри неговата содржина и некои од посочените отворени прашања да се разрешат уште сега.

Заради ваквото значење на овој закон, за доуредувањето на системот за одбрана на РМ, создавањето на правната рамка за донесувањето или доисполнувањето на нашата обврска према колективните системи за безбедност и одбрана, во кои што ја гледаме иднината на РМ очекуваме предлагачот и мнозинството на Парламентот да имаат разбирање за потребата од вградување на предложените амандмани со кои ќе се подобрат некои од решенијата понудени во законот.

Се разбира, ваквата поддршка и прифаќањето на овие амандмани во никој случај не треба да произлезе од потребата да се обезбеди 2/3 мнозинство. Напротив ваквиот пристап треба да произлезе од нашата обврска да дадеме сопствен придонес за подобрувањето на понудените решенија на законот во целина и со тоа на законската рамка за изградба на ефикасен и компатибилен систем за одбрана. Благодарам.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Благодарам на пратеникот Благој Ханџиски.

Има збор пратеникот Вангел Симев.

ВАНГЕЛ СИМЕВ:

Почитуван потпретседателе, почитувани дами и господа пратеници, јас би тргнал од зборовите на колегата Горѓи Котевски кој бараше да дадеме придонес кон овој закон. Јас ќе се обидам во граници на моите можности да дадам придонес за разјаснување на поедини дилеми кои се двосмислени во овој закон. Ќе ми биде многу драго ако тие бидат прифатени.

Предлог Законот за одбрана го носиме како нов. Јас сметам дека не е нов затоа што 70% од прифатените членови се стари и затоа овој закон е само дополнување и изменување на поедини членови. Во изнесениот предлог на овој закон од Собранието се бара да се донесе по кратка постапка. Бидејќи овој закон е системски и непосредно влијае врз подготовките за одбрана и безбедност на нашата земја, мора да се претресе со големо внимание и голема одговорност. Нема објектив но образложение за негово брзо донесување, затоа што неговото носење сигурно не влијае за прием на Македонија во НАТО. Од тие причини, барам да му обрнеме многу поголемо внимание и тој да се дообработи и сите овие забелешки кои денеска ќе ги изнесеме, да се вградат во Законот.

Надлежноста на органите на државната власт треба добро да се претресе, затоа што некои од нив влегуваат во сферата на надлежностите на Претседателот на Републиката, како Врховен командант на вооружените сили на Армијата на Република Македонија. Како Врховен командант има право да раководи и командува со Армијата на Република Македонија, односно да одлучува за нејзината употреба во државата или надвор од границите на Република Македонија.

Да бидам поконкретен. Во член 17 точка 5 од овој Закон за одбрана, јасно е регулирана надлежноста која гласи: "се донесува документ за употреба на Армијата и наредува нејзина употреба".

Исто така, во Уставот на Република Македонија, член 79, Претседателот на Републиката е Врховен командант на вооружените сили на Македонија. Дали е така и дали овој закон отстапува од Уставот? Одговорот мој е да, отстапува.

Во глава III, се прикажани надлежностите на органите на државната власт. Само ќе ги напомам, а потоа конкретно ќе се задржам на нив.

Во член 16 се опишани надлежностите на Собранието на Република Македонија.

Во член 17 се опишани надлежностите на Претседателот на Република Македонија.

Во член 18 се опишани надлежностите на Владата на Република Македонија и во член 19 се опишани надлежностите на Министерот за одбрана.

Сметам дека овие четири члена измеѓу себе се испреплетени и затоа на нив ќе се задржам.

Нашата партија ВМРО-ВМРО има најголем број амандмани. Дали намерно или ненамерно се испреплетуваат и преземаат надлежностите од еден во друг, или во неколку органи во државната власт, треба ние да се договориме и министерот да процени.

Поради наведеното, желбата за власт, болните амбиции и можноста за свесна злоупотреба можат да доведат до големи последици во државата, во Македонија. На пример, надлежностите на Собранието на Република Македонија, во член 16 точка 7, ќе ги цитирам, ќе видите дека се испреплетуваат со Законот за Владата.

"Ратификувајќи меѓународни договори кои се однесуваат за влегување, поминување или претстојување на странски вооружени сили на територијата на Република Македонија, заради вежбовни активности, обука и учество во мировни или хуманитарни операции, како и учество во тие активности и операции на единиците на Републиката во странство". Ако направиме споредба со надлежностите на Владата на Република Македонија, член 18 точка 4, ќе видиме дека тие скоро се поклопуваат.

Го цитирам член 18 "Во согласност со ратификуваните меѓународни договори одлучува Владата....", а тоа право Владата го нема, "...за влегување, претстојување или преминување на странски вооружени сили на територијата на Републиката заради вежбовни активности, обука и учество во мировните или хуманитарни операции". Скоро да нема никаква разлика меѓу овие два члена.

Друг пример, исто така, драстичен. Надлежностите на претседателот на Република Македонија, ќе прикажам само два члена кои се идентични според мене. Според член 17 точка 1 и 2, точка 1, "донесува стратегија за одбрана на Република Македонија".

Точка 2, "донесува план за одбрана на Република Македонија".

Надлежности на министерот за одбрана, член 20 точка 1 и 4, точка 1, "подготвува стратегија за одбрана", и точка 4 "подготвува план за одбрана". За да бидам поубедлив ќе ви ги споредам двете точки. Точка 1 која ја донесува Претседателот на Републиката "донесува стратегија за одбрана на Републиката", додека од министерот за одбрана "подготвува стратегија за одбрана на Република Македонија". Која е разликата кажете ми.

Ќе ја прочитам и точката 2, од надлежностите на Претседателот на државата "донесува план за одбрана на Република Македонија", нагласувам "донесува план за одбрана на Република Македонија", додека надлежностите на министерот "подготвува план за одбрана на Република Македонија".

Трет пример, член 42, одлуката за испраќање на единици на Армијата, заклучно со ранг баталјон, со соодветни елементи за поддршка надвор од територијата на Република Македонија, донесува Владата, ако времетраењето е до 6 месеци. Доколку времетраењето на учеството на единиците надвор од Републиката е подолго од 6 месеци или учествуваат единици на Армијата со повисок ранг од баталјон, одлуката за испраќање ја донесува Собранието на Република Македонија. Замислете, каква колизија.

Ја прашувам господата, која го предлага овој закон и сите оние кои треба да гласаат за овој закон, кои се критериумите и врз кои критериуми и кои се надлежни за запирање, се извинувам, во кои критериуми се надлежните наведените органи на државата власт за споредба, за што никој не го прашува и зошто не одлучува Претседателот на Република, кој според Уставот на Република Македонија е Врховен командант на вооружените сили. Значи, тоа право си го зема министерот.

Поради наведените примери ги предложивме и амандманите. Па, затоа, ВРМО - Вистинска предлага одлучувањето за употреба на Армијата во вежбовните активности и обуки, како и хуманитарни и мировни операции надвор од територијата на Република Македонија, како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, бидејќи се работи за регуларна армија, тоа да биде Претседателот.

Намерно или случајно во член 17 е пропуштено да се каже дека Претседателот е Врховен командант. Замислете, каде што се надлежностите на Претседателот е пропуштено, дали намерно или случајно, јас навистина не знам.

Што е логично според Уставот на Република Македонија? Затоа и како пратеничка група ние предлагаме во член 17 да се додаде точка 2, која ќе гласи: "Раководи и командува со Армијата на Република Македонија".

Исто така, предлагаме членот 23 да се избрише, затоа што се подразбира само по себе дека Армијата е да води вооружена борба, а нема потреба во тој член да се кажува дека нејзината цел е да води борба. Додека член 24 да се дополни после зборот "Републиката", да се додаде "или национална катастрофа". Бидејќи во националната катастрофа има право да земе учество и Армијата.

Во член 48 се укажува дека Армијата се организира во Генералштаб на Армијата, а со него раководи началник кој го поставува и разрешува Претседателот на Републиката. Во истиот член стои дека началникот на Генералштабот на Армијата му одговара на Претседателот на Републиката и министерот на одбраната. Ваквиот член е неодржлив, од причини што неможе да одговара пред двајца. Да одговара и пред претседателот и пред министерот. Ако вака остане ќе се појави дуализам и ќе се прекрши основниот принцип во раководењето и командувањето во Армијата.

Поради наведеното нашата пратеничка група предложи и амандман. Исто така и член 29 е неодржлив, затоа што командувањето во Армијата претседателот го остварува преку министерот за одбрана. Ваквиот член се коси со Уставот, затоа што во член 79 од Уставот на Република Македонија тоа е јасно кажано дека "Врховен командант на Армијата на Република Македонија е претседателот".

Министерството за одбрана, поточно, министерот не се вооружена сила, армија, па да се дел од неа. Министерството за одбрана е владин орган, а не орган на Врховниот командант, односно Претседателот на Републиката. И, затоа, тука се испомешани ингеренциите на владеење и на одлучување.

За појаснување, претседателот како Врховен командант на Армијата на Република Македонија командува со неа преку нејзиниот прв човек, тоа е началникот на Генералштабот. Во

спротивно, претседателот односно на претседателот му се става сопка или филтер за командување со Армијата на Република Македонија.

Двојното командување може да доведе до судир на интересите на претседателот и на министерот ако не се од иста партија. Таквата поставеност може да доведе до запирање, неизвршување или до одлагање на извршување на командувањето од страна на министерот за одбрана. Наведеното може да доведе до несогледливи последици во безбедноста на Република Македонија. Поради се што е досега кажано, предлог на нашата пратеничка група ВМРО - Вистинска е да се избрише институцијата "министерот за одбрана" и да остане само "Претседателот на Република Македонија". Благодарам за вниманието.

ИЛЈАЗ ХАЛИМИ:

Му благодарам на пратеникот Симев Вангел.

Дали некој друг бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

Собранието го усвојува предлогот за донесување на Закон за одбрана.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласаа 86 пратеници, 79 пратеници гласаа за, 3 воздржани и 4 пратеници гласаа против.

Констатирам дека заклучокот е усвоен.

Дали Собранието го усвојува предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на законот.

Ве молам да гласаме.

Вкупно гласаа 90 пратеници, 85 пратеници гласаа за, 1 воздржан и 4 пратеници гласаа против.

Констатирам дека е усвоен предлогот на оваа седница да се претресе и Предлогот на закон.

Отворам општ претрес по Предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (Никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Почитувани пратеници, пред да отворам претрес по текстот на Предлогот на закон, предлагам да ја прекинеме оваа седница, а да продолжиме утре после Шеесеттата седница, која ќе се одржи во 11,00 часот.

Ве молам притиснете на едно од копчињата на системот за гласање, за да го утврдиме бројот на пратениците во салата. (Седницата прекина со работа во 18,00 часот).